

Усок Олена В'ячеславівна,
*викладач української мови і літератури вищої категорії,
старший викладач ВСП «Професійно-педагогічний
фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка»*

ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ОСНОВНИМИ ПРИНЦИПАМИ ЩОДО ВИКОНАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ В ХОДІ ОПАНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Проблема навчити здобувачів освіти виконувати наукову роботу є актуальною. Передусім вона полягає в недостатньому їхньому вмінні розуміти, аналізувати й переосмислювати здобуту інформацію та подавати її мовою науки.

У такий спосіб, головними задачами педагога, який викладає освітній компонент «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є, по-перше, ознайомлення здобувачів освіти з поняттями *мова науки, науковий стиль*; по-друге, окреслення морфологічних і синтаксичних особливостей наукового мовлення; по-третє, подання видів наукових робіт; по-четверте, розгляд основних засад академічної доброчесності.

Мова науки – це засоби мови, що характеризують усі функціонально-стильові різновиди наукової сфери спілкування; специфічна система граматичних і семантичних засобів вираження знакових одиниць, що становлять ядро й периферію наукового стилю [3].

Науковий стиль – це функціональний різновид літературної мови, що використовується з пізнавально-інформативною метою в галузі науки й освіти [3].

Щодо морфологічних особливостей, то студенти повинні знати: у мові науки переважають такі самостійні частини мови, як іменники й прикметники. Причому більшість іменників уживаються в однині в

родовому відмінку, мають середній рід і є неістотами. Цікавим є те, що речовинні й абстрактні іменники, не маючи форм множини в загальнолітературній мові, у науковій набувають їх: *масла, солі, потужності, напруги* тощо.

Серед синтаксичних особливостей мови науки є: уживання речень зі складеним іменним присудком (*Швидкість є також векторна величина*), односкладних речень – неозначено-особових і безособових, дієприслівникових і дієприкметникових зворотів у реченнях; часте вживання сполучення *дієслово + іменник (піддаватися вивітрюванню)* тощо.

Види наукових робіт: реферат, тези, стаття, монографія, курсова робота, дипломна (магістерська) робота, дисертація, рецензія.

Варто зазначити, що наукову діяльність здобувачі освіти розпочинають ще зі школи: пишуть і захищають реферати, науково-дослідницькі роботи міських, обласних, міжрегіональних тощо рівнів.

Найпопулярнішим видом наукових робіт є реферат (від латинського «доповідати», «повідомляти»), що передбачає стислий переказ умісту першоджерел або їх частин, ознайомлення з основними фактами й відомостями, підсумування написаного. При цьому здобувач освіти розвиває вміння й навички щодо самостійного наукового пошуку: вивчає літературу з теми, аналізує різні першоджерела, систематизує та узагальнює матеріал, виділяє головне, формулює висновки тощо; формує наукову культуру. А найголовніше – учить логічно викладати свої погляди на проблему, озвучувати результати власної праці, грамотно оформляти наукову роботу.

Викладачі мають доводити до відома студентів, що робота з написання реферату повинна виконуватися відповідно до складеного змісту (вступ, план, висновки, правильно оформлений список використаної літератури).

Значно ширшим науковим дослідженням є курсова робота, що має реферативно-дослідницький характер і виконується з метою узагальнення, систематизації, розширення й закріплення теоретичних знань, передбачає ознайомлення з поглядами на проблему інших дослідників певної галузі, їхньою напрацьованою методикою, а також обґрунтування результатів власних досліджень.

Складнішим є процес написання дипломної (магістерської) роботи. Це самостійне наукове дослідження, що має теоретико-прикладний або експериментальний характер. Студентам необхідно зібрати, систематизувати матеріал, самостійно проаналізувати й зробити науково-практичні висновки.

Варто зауважити, що написання будь-якої наукової роботи передбачає врахування принципів академічної доброчесності. У статті 42 Закону України «Про освіту», дається визначення: «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [2].

Здобувачі фахової передвищої освіти мають усвідомити, що для них як учасників освітнього процесу обов'язковим є виконання наукових робіт, оскільки вони є суб'єктами наукової діяльності, а значить повинні діяти на засадах академічної доброчесності.

Отже, перш ніж залучати студентів до наукової діяльності, необхідно ознайомити їх з основними поняттями – мова науки, науковий стиль, морфологічні й синтаксичні особливості наукового мовлення, академічна доброчесність.

Список використаної літератури

1. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: ЦУЛ, 2009. 392 с.

2. Про освіту: Закон України від 17 вересня 2020 р. № 190-IX / Верховна Рада України. URL: <http://surl.li/ixnq> (дата звернення: 16.10.2023).

3. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 216 с.